

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Unirea Țărilor Române prin geniul militar și arta diplomatică a lui Mihai Viteazul

Acad.prof. Ștefan ȘTEFĂNESCU

Țările Române, deși nu se aflau în afara proceselor care se manifestau pe plan european, n-au cunoscut amploarea înnoirilor care aveau loc în statele din Centru și Apusul Europei. Dependența Țărilor Române față de Poarta otomană și situația din Imperiul otoman explică de ce o serie de schimbări în structurile socio-economice din spațiul românesc nu au dus la rezultatele la care schimbări similare au contribuit în Apusul Europei la tendința de modernizare a societății.

Obligațiile rezultate din dependența politică și economică a Țărilor Române față de Imperiul otoman făceau ca o bună parte din substanța economică a lor să fie îndreptată în afara hotarelor.

Pe fondul gravei crize economice și politice, care s-a manifestat în Imperiul otoman spre

sfârșitul secolului al XVI-lea și în contextul organizării, din inițiativa papei Clement al VIII-lea, a unei noi cruciade împotriva turcilor s-a produs resurecția românească sub conducerea lui Mihai Viteazul.

Conștient că nu poate duce decât politica pe care o permitea puterea țării, Mihai Viteazul a căutat la începutul domniei – în interesul eliberării țării de încătușarea politică și economică otomană – să se integreze în sistemul de alianțe antiotomane ce se încheagau.

Ideea creștină, în numele căreia se ridicaseră la luptă în secolele XIV-XVI, Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, a constituit, și la sfârșitul secolului al XVI-lea, forța care includea Țările Române în „*Republica creștină*”, în lumea europeană, fiind totodată, factor potențator al luptei lor pentru libertate.

Mihai Viteazul în definirea programului său politic a invocat, nu o dată, atașamentul față de *Creștinătate* și și-a prezentat faptele ca decurgând din rolul ce și l-a asumat de „apărător al *Creștinătății*”.

Calitatea de *bun creștin* – ca trăsătură a personalității lui Mihai Viteazul – i-a dictat angajarea în ultima mare încercare de cruciadă din istoria europeană și i-a înlesnit motivația religioasă a acțiunilor sale politice, diplomatice și militare.

A doua trăsătură definitorie a personalității lui Mihai Viteazul a fost *asumarea responsabilă*, în calitatea lui de domnitor, a *tradiției politice a țării*. Controverselor în privința originii sale domnești, el le-a răspuns prin afirmarea repetată a legitimității domniei ocupate de el, și, mai ales, prin faptele lui pilduitoare de mare domnitor, continuator și, totodată, creator de tradiție politică.

(Continuare în pag. 2)

(Vezi și *Opinia națională* nr. 300)

Substanțială donație de carte din partea Fundației *România de Mâine*. 10.000 de volume pentru românii de dincolo de Prut

Georgeta MITRAN

Directoarea Editurii Fundației *România de Mâine*

Fundația *România de Mâine*, răspunzând solicitării și inițiativei Guvernului României, s-a înscris cu promptitudine generoasei acțiuni de constituire a fondului de carte școlară și universitară în limba română pentru instituțiile de învățământ și cultură din Republica Moldova.

Donația se constituie din 132 de titluri de manuale, cursuri universitare, materiale didactice ajutoare și alte lucrări, totalizând peste 10.000 de volume, în valoare de aproape 400.000.000 lei. Dacă la aceasta se adaugă succesive donații în cadrul acțiunilor „Cărți pentru Republica Moldova” prilejuite de participarea la târguri naționale și internaționale de carte, valoarea donațiilor depășește o jumătate de miliard de lei.

(Continuare în pag. 7)

Programul
TVRM
Pagina 6

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

B.P. Hasdeu

Pagina 8

EXPORTUL

Un loc aparte în
relansarea economiei
naționale

Pagina 3

Studenti
de la *Spiru Haret* la
Târgul CONSTRUCT
EXPO

Pagina 2

Actualitatea lui Nicolae Iorga

Valeriu RÂPEANU

Puține personalități ale culturii și vieții publice românești aveau, la sfârșitul primului război mondial și în anii când România Mare devenise o realitate, statura și statutul lui N.Iorga. Puține – în ciuda inimițiilor pe care spiritul său sincer, franc le crease – se bucurau de creditul său moral și intelectual. Puține văzuseră venind spre ele atâția tineri dintre cei ce reprezentau „generația tranșelor”, fie că-i fuseseră sau nu studenți, fie că-l ascultaseră conferențiind ori îi citiseră articolele și cărțile. Când începe, în primii ani ai secolului, lupta pentru un ideal național, N.Iorga este cel care, după o perioadă de oboseală, de epigonism, de lipsă de busolă în cultură, catalizează energii intelectuale, deschide orizonturi, oferă o perspectivă unificatoare în sensul înalt al cuvântului.

Intrarea sa în Parlamentul care-urmat războaielor țărănești din 1907 s-a petrecut grație dimensiunii sociale a prezenței sale în viața noastră publică, grație faptului că el, Iorga, devenise exponentul nu numai al unui curent de simpatie platonice față de țărânie, ci al unuia care propunea căi și soluții de îndreptare a răului. Discutabile, desigur, dar nicidecum demagogice și nicidecum făcând ca principiile să se transforme în lozinci

electorale. Ales fiind în Parlamentul României, deputatul N.Iorga aducea cu el o concepție despre locul și rostul țărânimii și refuza să se înregimenteze într-un program de circumstanță, în vederea inimentelor alegeri.

Lupta națională, care îngloba și lupta socială, nu era cea a unui șef de partid, ci a unui șef de școală spirituală, așa cum l-a definit elevul său Nae Ionescu, într-un articol din *Cuvântul*, pe care l-am aflat citat în excelența introducere – în realitate o adevărată monografie – a doamnei Bianca Valota Cavallotti la ediția *Considerazioni generali sugli studi storici*. Demersul național al lui Nicolae Iorga n-a fost nicidecum identificat cu cel al unui șef de partid, al unui parlamentar, cum a fost, să zicem, cazul unor Take Ionescu sau Nicolae Filipescu, ci s-a manifestat ca un demers cultural și moral al unui adevărat intelectual. Iorga nu se adresa unei mase fluctuante de partizani politici, ci conștiinței naționale. De aceea cred că esențial pentru a înțelege care a fost locul lui N.Iorga în primele două decenii ale veacului rămâne

(Continuare în pag. 4)

**NICOLAE
IORGA:**

State și națiuni

O cuvântare radio-
fonică din 1939, pu-
blicată acum pentru
întâia oară

Pagina 5

**Mircea
Eliade**

despre
marele
savant

Pagina 4

Unirea Țărilor Române prin geniul militar și arta diplomatică a lui Mihai Viteazul

(Continuare din pag. 1)

În prima fază, planul politic al lui Mihai Viteazul a vizat eliberarea țării, înlăturarea dominației otomane, care periclita ființa statală românească. Domnul român a căutat să prezinte interesul statal românesc ca o cauză a lumii creștine, scopul urmărit de el fiind transformarea țării sale în „scut de apărare a întregii Creștinătăți”.

Totodată, în vederea luptei împotriva turcilor, Mihai Viteazul a luat măsuri pe plan intern, de natură să consolideze instituția domniei – simbol al identității statale – și să-i sporească veniturile; a căutat să slăbească puterea boierimii anarhice, considerând valabil și pentru Țara Românească principiul monarhiilor autoritare, teoretizat de Neagoe Basarab că „e vai de țara ce o stăpânesc mulți”. A fost reorganizată oastea, făcând să crească efectivele unităților de mercenari, oșteni instruiți, înzestrați cu arme de luptă avansate.

Mărturiile vremii subliniază faptul că Mihai Viteazul ținea să arate cu orice preț că întreaga putere se află în mâinile lui și că oricărei împotriviri el îi va răspunde cu cele mai aspre măsuri, ceea ce a și făcut în câteva rânduri față de unii boieri opozanți.

Succesele luptelor declanșate împotriva turcilor în toamna anului 1594 și în iarna anului 1595 au

impresionat atât de mult pe contemporani, încât teatrul de război în care acționa Mihai Viteazul a început să concentreze atenția observatorilor politici. Rapoartele lor cuprindeau aprecieri cu privire la energia manifestată de români în înțeleștări cu turcii și tătarii, reliefând, totodată, calitățile războinice ale lui Mihai Viteazul. După bătălia de la Călugăreni, ambasadorul englez la Istanbul, Edward Barton, relatează cu admirație: „este un lucru de mare laudă și de nemaipomenită faimă că ceea ce alți împărați, regi și principii nu au putut spera să înfăptuiască vreodată, un Mihai, cel din urmă și mai sărac dintre domnitori, să izbutească a face, zdrobind oștirea sultanului”.

Cu anul 1596, în condițiile unor defecțiuni în sistemul de alianțe creștine, Mihai Viteazul a amplificat dimensiunea politico-diplomatică în activitatea lui, fără să renunțe la cea militară. El a căutat să îmbine, în interesul consolidării victoriilor obținute, a libertății țării și a restabilirii hotarului ei pe Dunăre, acțiunea militară ofensivă cu tratativele de pace. Faptul că Țara Românească a ajuns să fie factor important de echilibru între Imperiul otoman și cel habsburgic, fiecare din aceste puteri căuta să-l atragă de partea ei pe Mihai Viteazul.

Conștient de rolul care i se acorda de puterile angajate în conflict, nedorind să fie un instru-

ment în jocul de interese al acestora, Mihai Viteazul avea să urmărească atent schimbările politice, care interveneau, pentru a-și clarifica în perioada 1596-1598 propriul său plan politic, pus în aplicare în anii 1599-1600.

Perioada 1596-1598, prin desfășurarea evenimentelor în care domnul român a fost implicat, s-a dovedit hotărâtoare pentru saltul în gândirea lui politică, de la medieval la modern. Din deziluzia realizării unei alianțe creștine durabile, care să conducă la înfrângerea Imperiului otoman și din teama căderii țării sub stăpânire otomană s-a născut hotărârea lui Mihai Viteazul de a înfăptui o monarhie puternică în spațiul geostategic locuit de români.

Conducător pragmatic, cu o formație politică cultivată, cunoscător al marilor idei și frământări politice ale timpului său, Mihai Viteazul, pătrunzând lucid mersul evenimentelor, și-a dat seama că în situația conflictuală creată, marea confruntare avea loc în și pentru spațiul românesc. Puterile din jur, atât imperiile otoman și habsburgic, cât și regatul polon, urmăreau nu numai creșterea influenței lor, ci și înstăpânirea în acest spațiu de mare importanță economică și strategică.

Încurajat de victoriile obținute, Mihai Viteazul s-a obișnuit treptat cu gândul, care avea să se transforme în idee-forță, că el este

chemat, ca planurilor nutrite de curțile monarhice vecine să le opună un plan propriu, de strângere la un loc, sub conducerea lui, a Țărilor Române, creând prin unirea lor un stat românesc puternic. „Se zice – consemna regele Franței Henric al IV-lea, după cucerirea Moldovei de către Mihai Viteazul – că Românul este foarte tare și că planurile lui cresc potrivit cu izbânzile”.

Planul dacic, conceput de Mihai Viteazul, născut dintr-o necesitate strategică și politică, era pregătit de o lungă evoluție istorică; el avea să se concretizeze treptat, în conjuncturi politice extrem de primejdioase pentru domn, ca o reacție românească la planurile expansioniste ale puterilor din jurul Țărilor Române.

Informații istorice din medii politice diverse atestă că Mihai Viteazul a avut în vedere și s-a folosit de unitatea etnică a locuitorilor din Țara Românească, Transilvania și Moldova ca de un factor esențial în construcția politico-statală preconizată de el și care realiza suprapunerea granițelor statale peste cele etnice.

Au fost istorici români, ca Victor Papacostea, sau francezi ca Jean Hugonnot, care au comparat politica lui Mihai Viteazul de unificare a ținuturilor românești cu sistemul de restaurare și unificare promovat în Franța de regele Henric al IV-lea. Domnitorul român în Orient și regele francez în Occident au contribuit la zdruncinarea așezămintelor medievale și au vestit vremuri moderne.

Titlul pe care și l-a atribuit Mihai Viteazul, în urma cuceririi Transilvaniei și Moldovei, de „domn al Țării Românești și al Ardealului și a toată țara Moldovei”, crearea unei peceți cu stemele reunite ale celor trei țări române, ca și baterea unei medalii de aur și argint care avea pe revers chipul lui Mihai

Viteazul făceau evidentă cristalizarea gândului nutrit de el de a realiza în spațiul românesc un stat puternic. Părțile componente ale acestuia aveau să-și continue o perioadă de timp formele tradiționale de organizare, dar erau subordonate autorității supreme al lui Mihai Viteazul.

Negocierile domnitorului român cu împăratul Rudolf al II-lea, după înfrângerea cardinalului Andrei Bathory, reluate după alungarea lui Ieremia Movilă din Moldova ne dau o idee despre planurile urmărite de Mihai Viteazul. Domnitorul român stăruia să obțină consacrarea puterii sale, prin recunoașterea din partea împăratului a caracterului de durată, ereditar al stăpânirii sale în țările cucerite, întemeierea de către el a unei singure dinastii în aceste țări.

Structurile social-economice existente în Țările Române – cu o țărâname împovărată de dări și de numeroase obligații și o slabă dezvoltare a orașelor – ca și rapidele mutații politice, atât pe plan intern, cât și extern, l-au lipsit pe Mihai Viteazul de forțele pe care s-au sprijinit monarhiile absolute ale vremii și de răgazul necesar desăvârșirii operei politice înfăptuite.

Temerea și invidia, intriga și trădarea și-au dat mâna pentru a dărâma întruparea unei idei, care deranja multe combinații politice, dar a cărei forță avea să fie validată de istorie.

Unirea Țărilor Române, realizată prin geniul militar și arta diplomatică a lui Mihai Viteazul, a făcut ca, după moartea lui, să sporească preocupările, pe plan cultural și politic, de a dezvolta ideea unității românești. Domnia lui Mihai Viteazul și creația lui politică s-au impus ca momente de referință în construcția statului național român.

ACTIVITATE PRACTICĂ REMARCABILĂ A STUDENȚILOR DE LA UNIVERSITATEA SPIRU HARET

În largul evantai al activităților didactice cu caracter aplicativ, implicarea studenților la realizarea unor studii, sondaje de opinie, anchete a devenit de-acum o veritabilă tradiție, care în fiecare an dobândește noi dimensiuni, confirmând nu numai vocația lor spre munca de cercetare, dar și calitatea procesului de învățământ din cadrul Universității Spiru Haret.

Ambianța Târgului Construct Expo, desfășurat în perioada 14-18 martie 2001, a oferit studenților de la Facultatea de Marketing și Comerț Exterior o nouă șansă, aproape unică, având în vedere faptul că colegii lor care se pregătesc pentru aceeași profesie în alte facultăți nu beneficiază de o asemenea posibilitate, de a participa direct, pe viu, cum s-ar spune, la acțiuni promoționale, realizate în cadrul târgului, intrând în universul miraculos al relațiilor publice, cu vizitatorii, cu reprezentanții unor firme care au expus. Este un demers extraordinar, având un dublu impact: pe de o parte, asupra instruirii studenților, puși în situația de a-și însuși cât mai multe informații cu privire la activitatea didactică din Universitatea Spiru Haret, a facultății lor, la dotările tehnico-materiale de învidiat, pe care le au la dispoziție, iar pe de altă parte, la perspectivele ce le au studenții de la Facultatea de Marketing și Comerț Exterior de a se integra, după absolvire, la un loc de muncă. O adevărată competiție în care selecția valorilor și-a spus cuvântul, cadrele didactice asigurând studenților

toate datele și informațiile necesare care oferă imaginea complexă, interdisciplinară a activității ce se desfășoară în cadrul Universității Spiru Haret, dimensiunile patrimoniului material pus la dispoziția celor ce studiază aici, accentuându-se acele elemente de larg interes pentru potențialii studenți.

Standul Universității Spiru Haret, amenajat special în cadrul Târgului Construct Expo a oferit spațiul necesar pentru desfășurarea unor sondaje de opinie, interviuri, anchete, discuții, pe care studenții le-au realizat pe întreaga perioadă a târgului. Aspectele abordate s-au înregistrat într-o fișă, iar cu ajutorul bazei de date obținute se vor putea măsura audiența standului nostru, persoanele fizice și juridice cu care se intră în dialog, propunerile făcute, toate acestea fiind procesate la calculatorul cu care a fost dotat standul.

În aceeași perioadă, studenții au efectuat o valoroasă cercetare de marketing pe o temă de mare actualitate – Profilul economistului de succes – tânăr absolvent al Facultății de Marketing și Comerț Exterior, cu șanse reale de a fi angajat într-o unitate economică.

Urmărind să realizeze o imagine-portret a unui economist competent, performant, pe care orice firmă ar fi tentată să-l angajeze imediat, cercetarea de marketing și-a propus să dobândească acele trăsături caracteristice, acele calități care ar putea proba o astfel de pregătire, dând răspunsuri plauzibile la posibile întrebări, cum ar fi: ce criterii stau la baza selecției candidaților, ce nivel

de cunoștințe teoretice și deprinderi practice trebuie să aibă tinerii economiști, ce calități ale personalității lor ar putea interesa mai mult, ce abilități n-ar trebui să lipsească din procesul de instruire a lor? Firește, informațiile obținute n-au constituit un scop în sine, ci ele au fost orga-

LA TÂRGUL CONSTRUCT EXPO

nizate într-o bază de date, care vor permite identificarea posibilităților de plasare a absolvenților Facultății de Marketing și Comerț Exterior și, în general, a facultăților cu profil economic. În acest sens, au fost asigurate dotările necesare – chestionarele multiplicare, un eșantion reprezentativ de 1248 firme interviuate, pe întregul an expozițional, de la ROMEXPO, de către studenții-operatori de interviu. Așa încât, se poate spune, fără să exagerăm, că acest studiu se constituie într-un convingător argument pentru a demonstra implicarea Universității Spiru Haret în dificilul demers de sprijinire a studenților pentru a fi plasați pe piața forței de muncă,

pentru a cunoaște din timp oportunitățile și a se familiariza cu exigențele viitoarelor locuri de muncă.

Cât de întins a fost registrul tematic al genurilor de activități desfășurate de către studenți în cadrul Târgului Construct Expo o dovedește faptul că ei au fost pregătiți pentru a acorda consultanță gratuită în domeniile: limbi străine (engleză, franceză și italiană), asistență la cerere, în cadrul unor negocieri între diferiți parteneri români și străini (eventual translație). De asemenea, în domeniul marketingului au fost expuse metode și mijloace moderne de promovare, accesibile întreprinzătorilor mici și mijlocii, precum și în domeniul comerțului exterior.

Pentru a se putea edifica cât mai bine asupra condițiilor oferite de Universitatea Spiru Haret de pregătire solidă, complexă a studenților, pe un suport video s-au prezentat imagini care redau, în termenii cei mai concreți, condițiile tehnico-materiale excelente de care beneficiază aceștia, amfiteatrele, sălile de curs, laboratoarele, căminele, pe de o parte, iar pe de altă parte, imagini care oglindesc complexa paletă de activități didactice, de cercetare științifică, culturale ce se desfășoară în cadrul universității noastre-simpozioane, pe cele mai diferite teme de importantă actualitate sau jubiliare, de evocare a vieții și operelor unor mari savanți, oameni de cultură, istorici, filosofi, sociologi, economiști etc., sesiuni științifice ale cadrelor didactice și ale studenților, întâlniri

ale studenților cu ilustre personalități, decernări de premii sau distincții. În acest scop, studenții au avut la dispoziție un aparat tv cu ecran mare, un aparat video, casete cu înregistrări ale unor imagini semnificative din această atractivă tematică.

Preocuparea constantă a conducerii Universității Spiru Haret, pentru a asigura studenților manuale, cursuri, note de curs, teste grilă, studii de caz a fost convingător reflectată de Standul de carte, care a expus, într-un spațiu bine delimitat, cele mai reprezentative titluri de carte editate de Editura Fundației România de Măine, unele prezentate în paginile revistei Opinia națională, care a putut fi și ea consultată la acest stand.

Am încercat să surprindem câteva momente din activitatea care s-a desfășurat în cadrul Târgului Construct Expo de către studenții Facultății de Marketing și Comerț Exterior și tot atâtea dovezi relevante pentru cei ce-și doresc să devină studenți ai Universității Spiru Haret, care atestă complexitatea procesului instructiv educativ, dimensiunile dotărilor tehnice, diversitatea acțiunilor în care sunt implicați studenții, pentru a dobândi o formație profesională cât mai solidă, competitivă, modernă. Astfel, studenții au oferit ei înșiși celor interesați informații pertinente, de la sursă, cu privire la credibilitatea și performanța activității de la Universitatea Spiru Haret, la deschiderile către o perspectivă optimistă, după absolvire.

Adela DEAC

• Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere

(Urmare din numărul trecut)

Orice teorie economică își are nucleul dur, în afara caracterului ei științific, într-un interes macroeconomic sau microeconomic. La sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI se află în curs de creare o nouă ordine economică internațională, bazată pe procesul de globalizare al economiei mondiale. Aceasta în planul relațiilor comerciale are la temelie teoria și practica liberului schimb, conform doctrinei clasice și neoclase libérale promovate de mai mult de două secole și susținută de țările dezvoltate. La rândul lor, țările în curs de dezvoltare, despărțite de mari decalaje pe toate planurile, propun conceptul de parteneriat pentru dezvoltare și cooperare.

România are nevoie ca la început de secol XXI să țină seama de mediul internațional, de luarea în considerare a acestor condiții depinzând însuși viitorul națiunii noastre. Astfel, România trebuie să armonizeze tendințele internaționale de globalizare și regionalizare cu promovarea intereselor sale naționale fundamentale. De aceea, este nevoie ca România să fie activă atât în plan teoretic, cât, mai ales, al practicii economice. Aceasta înseamnă că trebuie să promovăm o gândire economică eficientă și de perspectivă, conform intereselor naționale, inclusiv cu pregătirea rapidă a economiei pentru integrarea în Uniunea Europeană și încadrarea pe coordonate avantajoase în economia mondială.

Această gândire nu trebuie să fie dogmatică, ci pragmatică și benefică pentru țara noastră, căci și Smith și Ricardo au acționat în interesul țării lor. Nicăieri, nicidecum în lume, nu s-au aplicat dogmatic și integral teoriile străine, ci ele au fost mereu adaptate la nevoile statelor respective, indiferent că a fost vorba de Anglia, Franța, Germania, SUA sau Japonia.

În acest context este bine să amintim ce spunea profesorul **Virgil Madgearu**: „Politică economică ca știință, nu poate fi călăuzită de idealuri imuabile, nemișcătoare, permanente... Deci, știința politicii economice nu poate decât să ia cunoștință de idealurile și postulatele epocii respective și să le judece după **critériul național economic**, adică să aprecieze dacă efectele urmărite se realizează cu cheltuielile economice minime, dacă venitul național nu este influențat în rău și dacă nu s-ar putea obține un venit național mai mare pe altă cale”.

La rândul său, subliniind principiul priorității intereselor economiei naționale, regretatul academician N. N. Constantinescu arăta că: „O națiune fără o economie coerentă cu coloană vertebrală proprie, avantajos ancorată în economia internațională, care să-și valorifice cât mai bine forțele creatoare, va fi totdeauna o națiune slabă, fără posibilități prea mari de a se exprima, de a se face ascultată și de a se apăra”.

Precum bine este să reținem și precizările eruditei profesoare **Sultana**

Sută-Selejan, care ne îndeamnă, atunci când analizăm un curent de gândire, să-l circumscriem momentului și contextului istoric când a fost formulat, opticii și intereselor autorilor, inclusiv metodei de investigare, stării generale a gândirii economice, respectiv, paradigmei de la care se pleacă.

De aceea, *suntem pentru o economie deschisă, dar în care să ne păstrăm identitatea, ființa și cultura națională* a poporului nostru și nu vom putea opta pentru teorii nihiliste și dizolvante în ceea ce privește viitorul celor mai multe din cele 190 state ale

Ar mai putea fi și alte surse de finanțare, dat fiind nevoia de stimulare puternică a exportului de către foarte multe state? În afară de produsele industriale și agricole, nu va trebui să grăbim și studierea tipurilor de stimulente pentru serviciile legate de comerț?

• Avem în prezent un sistem de gândire coerent privind stimularea exportului pe subactivități (cercetare-proiectare; prospectarea pieței externe; producție pentru export; import de completare; servicii de transport, asigurare și bancare; activități de propagandă și reclamă; rețea de

contribuit la realizarea, în anul 1999, a volumului valoric de 8,5 miliarde \$ la export, iar în anul 2000 de 10,3 miliarde \$, reprezentând cele mai ridicate niveluri înregistrate în ultimul deceniu. Faptul însă că și în anul 1999 a continuat să se mențină un deficit în balanța comercială a României (peste 1 miliard \$), iar în anul 2000 soldul negativ a depășit 2,6 miliarde \$, impune o reevaluare urgentă a pachetului de stimulente la export. În acest context, pentru ca nivelul vânzărilor în străinătate de bunuri și servicii să crească anual cu peste 1 miliard \$ și să se apropie în

secol XXI, dintre care consi-derăm ca utile cu precădere următoarele:

1. Crearea unui *Fond special de stimulare a exportului*, cu prilejul adoptării bugetului de stat din anul 2001 și în primii ani ai secolului XXI, pentru creșterea sensibilă a volumului creditelor pentru export și a altor activități promoționale.

2. Acordarea de facilități fiscale diferențiate la export, încurajându-se livrările de produse superior prelucrate, îndeosebi exporturile complexe, care prezintă o eficiență sporită, prin cote mai mici de impozitare a profitului, precum și scutirea temporară de taxe vamale și diminuarea cotei TVA la importurile de înaltă tehnologie, precum și stimularea întreprinderilor mici și mijlocii care, conform programului guvernamental, au ca obiectiv creșterea cu un ritm anual de 10% a exportului. Totodată, propunem să fie redusă, până la eliminare facilitatea de impozitare pe profit cu cota de 5% în loc de 25% la exportul de materii prime și produse cu grad inferior de prelucrare cerute insistent de către industria românească.

3. Introducerea de taxe vamale la exportul de materii prime, chiar unele semifabricate de joasă prelucrare, sumele încasate la bugetul de stat urmând să fie destinate suplimentar Fondului special de stimulare a exportului produselor superior prelucrate și serviciilor, în activități de creditare și garantare a vânzărilor în străinătate, de cunoaștere a prețurilor de pe piețe externe, de reclamă și publicitate, de servicii și asistență tehnică și, îndeosebi, de încurajare a comerțului electronic pe Internet.

4. Valorificarea în mai mare măsură a facilităților pentru promovarea exportului românesc de către firmele noastre prin *zonele libere*, reclame și publicitate, participări eficiente la *târguri și expoziții internaționale în străinătate*, învățământ post-liceal, universitar și post-universitar performant, studii aprofundate ale pieții externe, programe de marketing ofensive pe produse, grupe de produse și țări.

5. Îmbunătățirea cadrului juridic extern (acorduri, convenții comerciale etc.) multilateral, regional și bilateral, prin negocieri eficiente care să se adapteze mai bine la realitățile și interesele României la început de secol XXI.

În adoptarea acestui posibil pachet de măsuri supus atenției va trebui să se țină permanent seama de flexibilitățile acordate României în calitatea sa de membru al Organizației Mondiale a Comerțului, ca țară în curs de dezvoltare și țară în tranziție, mai ales atunci când se află în dificultăți de echilibrare a balanței de plăți externe.

În același context, se impun a fi respectate rigorile obligațiilor asumate în Acordul cu Uniunea Europeană, în Acordul CEFTA și acordurile bilaterale înscrise în *Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu*, concomitent cu deplasarea accentului pus pe măsurile de politică comercială a României spre cele menite să amelioreze competitivitatea și să faciliteze accesul produselor românești pe piața externă.

Exportul

Un loc aparte în efortul de relansare a economiei naționale

Motto: „Înainte de a dărâma, trebuie să fii sigur că vei clădi ceva mai bun”
Plutarch

- Stimularea răspunde interesului național dar ...
- Optimizarea și competitivitatea îl servesc cu adevărat

Prof. univ. dr. Octavian Gh. BOTEZ
Conf. univ. dr. Aurelian A. BONDREA

lumii, respectiv, a națiunilor și economiilor lor.

Pomnind de aceste considerente și încercând să dăm contur unor contribuții la teoria generală a stimulării exportului, care ar însemna, în fapt, inversul teoriei protecționismului, elaborată în mod strălucit de profesorul **Mihail Manoilescu** acum 70 de ani, ne-am pus următoarele întrebări fundamentale:

• Acoperă în prezent conceptul de stimulare a exportului prin principii, componente și funcții problematica intereselor distincte ale țărilor dezvoltate, în curs de dezvoltare, în tranziție și a celor mai puțin dezvoltate, ținând seama de decalajele uneori enorme dintre acestea?

• Tipologia de o diversitate extrem de mare a stimulentele destinate încurajării exporturilor nu este nevoie, să fie mai bine sistematizată și clasificată?

• Dispunem de o reprezentare exhaustivă a resurselor de finanțare clasice a stimulării exportului cu eforturi interne și participare externă?

comercializare de servicii și asistență tehnică în străinătate)?

• Există formule suficiente de cuantificare a avantajului economic obținut ca urmare a efortului de stimulare a exportului?

Răspunsul exhaustiv la aceste întrebări s-ar constitui într-o temă de cercetare de importanță prioritară pentru noi. Aceasta deoarece a sosit momentul în care se cere din nou să ne spunem un cuvânt important în teoria și practica comerțului internațional. Cu atât mai mult cu cât, pe plan internațional, teoria generală a stimulării exportului este un perimetru mai puțin investigat sub raport științific, neajungându-se la o teorie încheată. Iar o cercetare bibliografică internațională preliminară arată că sunt încă foarte puțini cercetători din țări în curs de dezvoltare și țări în curs de tranziție care au adâncit studiul acestui domeniu important al teoriei comerțului internațional.

*

Ansamblul de stimulente la export practicat de România în ultimii ani a

anul 2004 de nivelul de 15 miliarde \$, este necesar să existe o încurajare selectivă, având în vedere că în anii '90 au apărut serioase neîmpliniri pe linia modificării calității structurii exportului, sporind constant livrările în străinătate de produse cu grad redus de prelucrare sau pe bază de lohn, în timp ce volumul mărfurilor cu valorificare superioară a materiilor prime și materialelor s-a diminuat puternic. Cât privește mediul de afaceri internațional, putem observa că schimbările comerciale sunt departe de a se desfășura pe o bază de concurență perfectă, astfel că nu rareori se practică subvenții mascate și prețuri de dumping, pentru pătrunderea pe piața noastră sau împotriva mărfurilor românești se aplică măsuri protecționiste dintre cele dure (taxe antidumping).

Toate aceste aspecte existente pe plan intern și extern impun o politică comercială externă mai activă, mai ofensivă a României și, cu prioritate, un ansamblu de măsuri articulate de stimulare a exportului la început de

Studenti de la facultățile economice ale Universității Spiru Haret la ore de curs și de seminarii

Mircea Eliade: Avea statură și vocație de profet

S-au împlinit de curând opt ani de la moartea năpraznică a lui Nicolae Iorga. Rugăciunile care s-au făcut pentru odihna sufletului lui la biserica română din Paris și în alte biserici ale emigrației au alcătuit, fără îndoială, singura lui creștinăscă pomenire. Căci numele lui Nicolae Iorga a fost izgonit din bisericile din Țară, așa cum cărțile lui au fost de mult izgonite din biblioteci. Afară doar dacă, în ultimul moment, d. Chișinevski, noul ctitor și îndrumător al spiritualității românești, n-a găsit cu cale să „comemoreze” pe Iorga ca pe unul din premergătorii celei mai tinere dintre republicile populare sovietice...

Suntem cu adevărat un neam fără noroc! Lui Mihai Eminescu i s-au frânt aripile în pragul maturității forțelor lui creatoare; Nae Ionescu a murit când își văzuse limpezindu-se întreg sistemul filosofic, iar Nicolae Iorga a fost împușcat puțin timp înainte ca neamul întreg să se fi prăvălit în cea mai cumplită criză pe care a cunoscut-o în întreaga și amara lui Istorie. Nici nu cutezăm să ne închipuim care ar fi fost astăzi poziția culturii românești dacă l-am fi avut pe Nicolae Iorga alături. Acest uriaș neodihnit, a cărui faimă trecuse de mult hotarele continentului său, ar fi putut ține piept, el singur, tuturor atacurilor din Țară și tuturor calomniilor din străinătate. Prin verbul lui înflăcărat și prin producția lui prodigioasă ar fi înlocuit, el singur, legiunile de savanți, de scriitori și gazetari secerăți de război sau ucși pe îndelete în temnițele Țării. N-ar fi fost absență, oricât de cutremurătoare, pe care să n-o fi compensat prezența lui halucinantă. Cu Nicolae Iorga în fruntea noastră, n-am fi cunoscut nici una din tristețile apăsătoare ale deșărării, nu ne-ar fi doborât nici o deznădejde, nu ne-ar fi istovit nici o oboseală. Și nu ne-am fi odihnit niciodată, nici noi, până în acea zi de sfântă plenitudine a reîntoarcerilor...

Aceștia ar fi fost anii care i s-ar fi potrivit staturii spirituale a lui Nicolae Iorga. El nu trăia cu adevărat decât în inima furtunii. De aceea a și poftit să cuprindă, cu mintea

lui nemărginită, întreaga istorie universală; căci numai în ciocnirile dintre destine, numai în prăvălirile de imperii, numai în spargerile clocotite ale celor mai înalte talazuri pe care le ridicaseră nebuniile și zădărniciile veacurilor, numai în asemenea tensiuni supreme ghicea Nicolae Iorga tainele omului și înțelesurile istoriei. Avea statură și vocație de profet. Și nu era cu adevărat el însuși decât atunci când proorocea destinul spiritual și misiunea istorică a neamului nostru. Cu toți prezenții, Iorga era adesea aspru, era uneori nedrept. Dar chiar nedreptatea lui pornea tot din dragoste. O dragoste care nu se îndreaptă niciodată asupra omului viu – ci numai asupra morților, și a neamului întreg. Morții făceau parte din veșnicia neamului. Și în clipa când se desprindeau de pământ, sufletul lui Nicolae Iorga se înmuia de dragoste și vorbea de ei, de fiecare în parte, cu o căldură și un dor cum niciodată nu li-l arătase în viață. Viu, Nicolae Iorga nu iubea decât neamul întreg. Dar când, în clipele de cutremurătoare șovăiri ale istoriei, adulemea primejdia neamului său – Iorga se înălța profetic în porțile norilor și citea de acolo viitorul, trudindu-se să descifreze semnele destinului. În asemenea ceasuri era neasemuit. Așa a făcut în 1906, așa a făcut la Iași, în anii grei ai primului război mondial. Așa ar fi fost și astăzi...

*

Cu mulți ani înainte, Nicolae Iorga mărturisea unuia dintre învățăceii săi: „Să știți voi că eu nici în mormânt n-am să mă odihnesc! Am să fiu tot cu ochii pe voi, am să vă îmboldesc și am să vă mustru, ca să nu vă lăsați pe tânjală, să nu uitați ce aveți de făcut, să nu vă uitați datoria față de cei care au fost și, mai ales, față de cei care vor veni!”

Creștinește, ar trebui să ne rugăm pentru odihna sufletului lui Nicolae Iorga. Dar în inima noastră stăruie nădejdea că Profesorul se va ține de cuvânt și nu se va odihni, nu ne va lăsa, nu ne va uita. N-a venit încă timpul.

(UNIUNEA ROMÂNĂ, DECEMBRIE 1948)

(Continuare din pag. 1)

articolul lui Nae Ionescu din *Cuvântul*, 13 august 1930, la care ne-am referit. L-am ales tocmai pentru că nu aparține unui incoștional al lui N. Iorga – cu doi ani în urmă Nae Ionescu desfășurase o campanie împotriva profesorului său. Nae Ionescu vorbea despre faptul că cel care a definit generația sa a fost tocmai Nicolae Iorga: „Cel dintâi care a intuit-o și a formulat-o – noi nu suntem decât glosatori! – a fost Neculai Iorga. El ne-a definit generația, el ne-a precizat drumurile. De aceea, ori pe unde ne-am afla, alături de el sau ... împotriva lui, noi, generația războiului, căreia îi cade în sarcină crearea noului stat românesc, suntem *Promoția istorică Neculai Iorga*. Ce reprezentăm? *Primatul spiritualului*. Mai exact: depășirea «economicului» prin «spiritual»”.

Această „promoție istorică Neculai Iorga” a fost o realitate și a reprezentat un moment de coalizare a tinerelor energii românești pentru un țel cultural. Simbolul a fost 13 martie 1906. Mărturiile sunt numeroase. Pe măsură ce unele vin la cunoștința noastră, fie pagini memorialistice, cum sunt cele ale lui I.G. Duca legate de discursul lui N. Iorga în Parlamentul de la Iași – discurs pe care omul politic liberal îl consideră un moment istoric, deoarece a semănat speranță și încredere în inimile deznădăjduite și demoralizate – fie scrisori primite de N. Iorga în timpul primului război mondial de la politicieni, dar și de la tineri ofițeri, ne dăm seama că toate aduc argumente pentru a proba statură unică a savantului în această perioadă.

Ceea ce avea să conducă pe plan politic la alegerea sa ca președinte al Adunării Constituante din 1918 și să-i confere un rol însemnat în formarea Blocului de partide. Dar tot pe plan politic, va cunoaște acum și primele mari dezamăgiri: oferta deloc elegantă – Iorga o considera adresată „în forma cea mai jignitoare”, adică prin intermediar – de-a ocupa un minister fără portofoliu în guvernul din 29 noiembrie 1918; neîncluderea sa în delegația României la tratativele de la Paris și altele. Tocmai de aceea vom semnala un articol care, în formulele stilistice specifice începutului de secol, afirma dreptul de preeminență a lui Iorga pe tărâmul luptei pentru România Mare. Articolul, intitulat *Unirea*, publicat în numărul din 25 ianuarie 1919 al ziarului *Dacia*, era semnat de Alexandru Vlahuță, scriitorul mai vârstnic decât Iorga: „Ni s-ar părea însă că lipsim de la o datorie de dreptate și de cinste profesională dacă, la prăznuirea acestei zile mari, am tăcea numele celui mai strălucit ostaș al cugetării românești care, mai mult decât oricare altul, ne-a pregătit cu mândra lui viață de vitejăscă luptă, pentru ceasul acesta”.

Articolul lui Al. Vlahuță reprezintă riposta unui intelectual împotriva amnezilor, din ce în ce mai evidente, care se manifestau din partea oamenilor politici față de N. Iorga. Este un caz particular decurgând dintr-unul general: politicienii își adjudică victoriile, uitând

să menționeze ceea ce se datorează acțiunii culturale, imboldurilor spirituale.

Care a fost locul lui N. Iorga în mișcarea culturală a anilor '20? Pentru a-l situa în lumina adevărului, trebuie să ne raportăm la radicala transformare a culturii românești care a avut loc imediat după cel dintâi război mondial. Realizată prin operele unor scriitori tineri – în preajma primului război mondial – și mai puțin sau aproape deloc prin programe și manifeste literare. Astfel, de la un an la altul poezia, proza, dramaturgia, critica, eseistica și, în general, toate domeniile culturii noastre au suferit transformări substanțiale, devenind cu totul altele în comparație cu structura lor de la sfârșitul războiului. Această revoluție a făcut ca literatura română să treacă din faza neoromantismului întârziat și a unui realism ilustrativ în cea a creației de arhetipuri, să părăsească creația subiectivă pentru cea

morale a lui N. Iorga se redusese simțitor. La începutul anilor '20, N. Iorga se afla în fața unei noi generații sau a unei generații mai tinere decât el, dar cu care se afla în stare de beligeranță încă din primii ani ai secolului. Adică Garabet Ibrăileanu, Eugen Lovinescu, Mihail Dragomirescu.

Am comite însă o eroare dacă ne-am situa pe tărâmul locurilor comune, vehiculate nu numai o dată, și anume, imaginea unui Iorga, de o parte, și a culturii românești imediat postbelice, de cealaltă. Ar fi imposibil să înfățișăm aici toate implicațiile problemei, dar cazul Lucian Blaga este semnificativ: îl va evoca chiar scriitorul peste zeci de ani. Primul volum al tânărului ardelean, *Poemele Luminii*, cu care se începea o nouă eră în poezia noastră, îi este trimis lui N. Iorga, care va scrie o cronică, piatră de temelie în receptarea acestui mare poet și gânditor. Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Cezar

Actualitatea lui Nicolae Iorga

obiectivă și să abordeze introspecția psihologică și chiar procesele patologice. Să privească folclorul nu ca pe un element decorativ, exterior, fastuos, ci să se îndrepte către tărâmurile profunde, ascunse ale acestuia, dar semnificative pentru permanențele spirituale ale unui popor. Toată această mișcare n-a dus doar la afirmarea unor personalități, ci a schimbat din temelii substanța culturii române. Impunând noi valori, ea a dus și la reclasarea celor dinainte, care, în afara unor excepții – Mihael Sadoveanu, Tudor Arghezi – au continuat să scrie, să publice la intervale mai mari sau mai mici, fără însă ca scriitorii care ocupaseră centrul atenției până în 1918 să mai fie considerați ca aparținând culturii contemporane. Se mai adăuga și o împrejurare de natură biologică. În anii 1918-1919, ultimii reprezentanți ai generației post-eminesciene, George Coșbuc, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Alexandru Vlahuță, încetează din viață în jurul vârstei de șaiszeci de ani. Înainte de primul război mondial, mai tineri decât cei amintiți mai sus, trecuseră în neființă Dimitrie Anghel, Șt.O. Iosif, Emil Gârleanu, Panait Cerna. Toți aceștia, indiferent de vârstă, își aflaseră în N. Iorga un critic sau, după caz, un mentor, un exeget sau un sprijinitor. De amurgul vieții lor sau de începuturile lor literare se legau pagini de critică ale lui N. Iorga, menite să rămână definitive pentru înțelegerea scrisului și evoluției lor. Astfel, din 1919, aria influenței, a simpatiiilor literare și a corespondențelor

Petrescu, Pamfil Șeicaru – alți reprezentanți ai generației tinere, și nu numai ei – vor fi alături de el. La fel și pe tărâmul istoriografiei, tinerii Gheorghe Brătianu, P.P. Panaitescu, C.C. Giurescu, Victor Papacostea, Nicolae Cartojan, fie au debutat în paginile *Revistei Istorie*, fie au fost prezenți – în unele perioade, și mă refer la anii '20 – chiar cu o anume asiduitate.

Care a fost atitudinea lui N. Iorga în fața noului curs al culturii românești? Va trebui să facem apel la una dintre lecțiile de deschidere a cursurilor de istorie la Universitatea din București, lecție susținută după război și pe care o aflăm în ediția, exemplară, din punct de vedere științific, datorată profesorului Andrei Pippidi, a *Generalităților asupra studiilor istorice*. Lecția se intitulază *Noi direcții în istorie și a fost ținută în anul 1920*. În formula stilistică specifică oratoriei sale, N. Iorga afirmă: „Războiul care abia s-a isprăvit a adus atâtea schimbări în sufletul omenesc, încât nici o ramură a științei, a înțelegerii spiritului nu poate scăpa de porunca vremilor. Studiile istorice tot atât de puțin ca altele și poate mai puțin decât altele. Ne închisesem într-o cetățuie pe care căutam a o face cât mai neabordabilă pentru publicul din afară. Ne sălășluisem într-o pagodă întărită, unde făceam pe mandarinii”. Cred că, ieșind din păienjeniișul relațiilor personale, a exaltărilor și abjurărilor, a consecvenței sau a lășității, a înfruntărilor izvorâte din principii, ca și din cele care au motivații de-a dreptul sordide, e

preferabil să abordăm momentele ce definesc nu numai gândirea lui N. Iorga, ci sunt relevante și pentru evoluția gândirii românești postbelice. Așa cum se întâmplă întotdeauna cu marile texte ale savantului, profesiunea de credință, mărturia autobiografică se metamorfozează și se desăvârșește în formulări teoretice. Ca să înțelegem nu numai atitudinea savantului față de noile curente, ci și modul cum s-a structurat gândirea lui în această perioadă, modul cum a selectat, a topit și a sintetizat el ceea ce era nou, va trebui să ne adresăm tot ediției amintite din *Generalități ...* Și anume, lecției de deschidere a cursului său la Universitatea din București în ziua de 4 noiembrie 1925, curs intitulat *Istorie contemporană și viață națională*, unde N. Iorga spune: „Viața e mai amplă, mai bogată decât orice sistem și nu îndemn pe nimeni să se vâre în vreunul. Eu n-am nici un sistem, am ferestre prin care privesc tot ce se petrece în jurul meu și porți largi deschise pentru tot ce vine de la viața din afară”. Iar în prefața la *Essai de synthese de l'Histoire de l'Humanité*, vorbind despre faptul că „a fost nevoie să caute și aiurea decât

acum, ca și după intrarea sa în Parlamentul din 1907, N. Iorga a dorit, cu impetuozitatea temperamentului și a convingerilor sale, să devină reprezentantul celei de-a treia forțe politice a țării. Și anume, a unei forțe care să așeze morala la temelia politicii. Luciditatea pe care am remarcat-o în cazul studiilor sale istorice este evidentă și în ceea ce privește optica asupra transformărilor sociale care avuseseră loc imediat după primul război mondial. Paginile caracteristice, care-l definesc pe omul politic, față de realitățile postbelice, le aflăm în discursul său din ziua de 29 iulie 1920 (vezi *Discursuri parlamentare II*, 1940, pp. 73-117). Deși la prima vedere acest discurs este numai un atac la adresa lui Alexandru Averescu, primul-ministru al vremii, N. Iorga conturează o adevărată frescă a claselor și forțelor politice din România postbelică. Oprindu-se cu precădere asupra situației politice a provinciilor intrate în structura statului român, ca și asupra noilor categorii sociale, muncitorimea și țărânumea, care, datorită votului universal, aveau să joace un rol în viața politică, N. Iorga spune în finalul discursului său: „Sunt convins că această țară cuprinde tezaure de energie imensă și sunt convins că această țară cuprinde o posibilitate de viață morală de neînchipuit... Este de datorie tuturor să înceapă pregătirea neamului românesc și pentru acea viață morală care singură, în cadrul material al reformelor indispensabile, poate să asigure viitorul la care avem dreptul”.

Acest deceniu acutizează procesul de singularizare a lui N. Iorga în cultura românească, mai ales față de curentele moderne care nu urmau direcțiile tradiției, așa cum o concepea N. Iorga, sau propuneau alte perspective morale decât cele care conduceau gândirea și acțiunea sa. Încă de la începutul capitolului în care înfățișează lumea postbelică din țara noastră, savantul amintește de *Istoria literaturilor române*, care a format „trei volume aproape deloc cete, cu toată noutatea planului pe care o cuprind și observațiile personale care veneau din cetirea directă a textelor”. Și tot acum au început înfruntările între el și o parte a tineretului: pe plan politic cu cei care îmbrățișaseră naționalismul exclusivist și agresiv și pe plan cultural cu cei care puneau sub semnul întrebării modernitatea operei științifice a lui N. Iorga.

În pofida ignorării sale din partea unora și a atacurilor venite din partea altora, nu puțin istorici, desprinși din orbita operei sale, N. Iorga a rămas un exponent al permanențelor culturii universale, așa cum s-au constituit ele până la sfârșitul secolului al XIX-lea și în zorii veacului XX.

* * *

La începutul lunii noiembrie 2000 a avut loc la Veneția colocviul italo-român *N. Iorga cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la tragica moarte a lui N. Iorga*. Colocviul organizat de Institutul Român de Cercetare Umanistă (director istoric Ioan Bulei) s-a bucurat de participarea unor specialiști în studiul operei lui N. Iorga de la Universitățile din Milano, Veneția, Roma, Napoli. Din țara noastră au participat istoricii Al. Zub, Andrei Pippidi, Ștefan Andreescu, Raluca Tomi. Criticul și istoric literar Valeriu Râpeanu, conferențiar la Universitatea Spiru Haret, a prezentat comunicarea pe care o publicăm în acest număr.

NICOLAE IORGA

STATE ȘI NAȚIUNI

Acum câțiva ani, mult înainte de război, un profesor și istoric german, d. Alexandru Cartellieri exprima, nu știu cu ce prilej, părerea, pe care m-am grăbit s-o semnalez și s-o combat, fără să pot prevedea viitorul, că orice stat ajunge să dispună într-un anumit moment de mijloace materiale însemnate, putând scoate în luptă mai multe milioane de oameni, se simte atras, în chip irezistibil, către creația și întinderea unui Imperiu.

Adecă, îndată ce se găsec într-o țară un mare număr de reprezentanți ai unei rase, sau ai unui grup de mai multe rase, care, prin inteligența, munca și disciplina lor, sunt în stare să îndeplinească lucruri mari, capabile de a face pentru toate timpurile gloria acelei țări, ei n-au să-și cheltuiască mijloacele lor, așa de mari, pentru a înălța o mare civilizație, pentru a realiza opere de utilitate publică, de la care să se învețe și alte țări, pentru a înălța acea viață morală, fără care, toate cuceririle tehnice și toate îndemmurile vieții nu pot să aibă nici o valoare și chiar nici o dăinuire, ci acei oameni mulți, având la îndemână finanțe înfloritoare și ajungând a-și aduna cele mai formidabile mijloace de distrucție, nu au o altă datorie decât aceea de a năvăli asupra altor neamuri, de a le rupe independența, de a-i exploata, până la ultimele margini în care se mai poate păstra o viață omenească și, dacă se poate, și aceea de a-i desnaționaliza, contopindu-i în rasa dominantă, care s-a impus prin cucerire.

Ca unul care credeam cu totul altfel, în loc să mă aștept la întărirea Imperiilor existente și la creația de Imperii noi, rezultând cu toatele din avântul în creștere al națiunilor europene, mă așteptam, dimpotrivă, ca formațiile imperiale, cuprinzând mai multe neamuri care nu se iubeau între dânsele, să se desfacă, supt apăsarea acestor antagonisme naționale, pe care nimic nu le poate înlătura, și, în felul acesta, neamurile aduse cu sila, de mai multă sau mai puțină vreme, între marginile Statului imperialist, să fie libere a se desvolta în voie, dând fiecare civilizației nota aceea deosebită care face interesul însuși al desvoltării spiritului uman.

1

Cum, după ce Germania d-lui Cartellieri încercase în rândul întâi din motive economice, nu naționale, să-și impună dominația asupra unei părți cât mai largi din Europa, creându-și și drumuri de pătrundere dincolo de hotarele continentului, s-a văzut că această încercare nu poate rezista față de încordarea solidară a altor state mari, care înțelegeau să nu îngenuche înaintea nimănui și a atâtor formații politice mai mici, a căror singură dorință era să nu se atingă nimeni de o neatarnare, căpătată cu multă greutate, am putut spune: în discuția dintre colegul meu Cartellieri și dintre mine, eu am câștigat biruința. Prevăzusem că Imperiul austriac sau, să-i zicem, Monarhia austro-ungară, se va sfârâmi și a atâtor formații politice mai mici, care erau înglobați într-însa, pentru a fi supuși dominației dibace a elementului german, sau dominației mult mai puțin dibace a rasei maghiare, să se unească la statele naționale existente, sau să refacă statele pe care le-au avut odinioară.

2

Așa s-a și întâmplat, nu numai cu Austro-Ungaria, de a cărei împărțire se vorbea de atâta vreme, dar și cu imensul Imperiu rusesc, din care s-au desfcut Polonia pentru a-și crea un stat, tot așa de întins ca și cel de odinioară, România din Basarabia, reveniți, ca Moldovenii, la o țară acum unificată între Carpați și Dunăre, pe lângă popoarele baltice, Finezii, Letonii, Estonii, care nu avuseră cu toții statul lor deosebit, și chiar pe lângă Ucrainenii, care, pe baza unui dialect deosebit și a unor amintiri

căzăcești, credeau că au dreptul să întemeieze o altă Rusie decât Rusia de la Moscova, mutată de Petru-cel-Mare la Petersburg.

Ce bucurie era pretutindeni unde ideea națională se vedea ajunsă la o biruință, pe care o așteptau de atâta vreme și pe care o plățiseră cu atâtea sacrificii!

Se putea crede, prin urmare, că de acum înainte s-a sfârșit, și pentru totdeauna, cu imperiile de conglomerate și cu atât mai mult că nimănui nu-i putea trece în minte că în locul acestor imperii în care-i elementul de legătură îl formau numai dinastia și o tradiție plecată de la cucerire, o administrație apăsând asupra tuturor, ar putea să răsără alte imperii, a

al imperialismului austriac, în ce privește rosturile răsăritene, cu același Drang nach Osten, „împingere către Răsărit”, împotriva căruia se adunaseră toate puterile de rezistență ale statelor formate în Sud-Estul Europei. Avem, supt forma sovietică, de care nu se lasă înșelat nimeni, cu atât mai mult, cu cât Rusia nouă și-a desvâluit, în timpul din urmă, scopurile ei, părăsind în cea mai mare parte toată ideologia zădarnică a unui comunism de încercări neizbutite, cu un imperiu care, admitând o anumită dezvoltare a civilizațiilor naționale, le-a strâns tot mai aproape de Moscova, în așa fel, încât orice tendință națională către independență întâmpină mijloacele cele mai aspre de împiedicare și de pedeapsă: deci, între Rusia țaristă

a ajuns să vorbească astăzi de „Imperiul” ei, considerând tot mai mult pe supușii de rasă galbenă, neagră sau arabă, maură, cabilă, ca fiind membri adevărați ai unei comunități imperiale, care trebuie apărată prin eforturile tuturor acelorora, care se găsec sub steagul tricolor al Republicii Franceze.

Dacă ar fi un singur Imperiu, de sigur că amenințarea lui ar fi teribilă. Aceasta pentru că și la Germanii imperialiști, și la Rușii redeviniți țariști, de și de culoare roșie, și la Englezii al căror Suveran poartă o coroană împărătească, și la Italianii, care abia au celebrat amintirea lui August, dominator al Apusului și al Răsăritului, — de Franța să nu vorbim, fiindcă imperialismul ei este un fel de trecător act de defensivă mai mult decât altceva —, este

la începutul secolului al XIX-lea, împărțatul Napoleon, fie că a rezultat, ca în cazul Imperiului roman, dintr-o cerere generală către pace, pe care n-o putea da decât puterea statului unic, n-a putut să dăinuiască. Națiunea imperialistă, în măsura în care cucerește, își slăbește însăși baza ei națională: ori cât s-ar lupta să păstreze rasa, aceasta se amestecă, se contaminează și, dacă nu este vorba de trup, sufletul însuși se influențează în așa fel, încât nu mai păstrează puritatea de odinioară.

5

Dar, mai ales, **națiunea este indestructibilă.**

Ea este cu neputință de distrus fiindcă, în deosebire de orice formă de stat și prin urmare și de forma aceasta în veșnică înaintare, care este imperialismul, **ea nu este o formă, ci un organism.** Ea nu-și datorește ființa unui impuls politic sau unei vaste idei servite de mijloace geniale, ci unei elaborări care trece de-a lungul secolelor și, uneori, și a mileniilor.

Există și până astăzi rasele care se puteau crede de multă vreme suprimate, și ele au ajuns să-și aibă, adesea, statul complet, sau aproape de desvârșire, iar dacă pentru moment împrejurările au fost neprielnice, în fața lor stă un ideal național, care este o garanție de viitor.

Cine ar fi putut crede, în lumea Sovietelor, că o parte din Armenii își vor putea cultiva întreaga tradiție națională în domeniul culturii, de unde pleacă apoi toate celelalte? Cine ar fi putut să prevadă creația unui stat sirian, care se desface, astăzi, aproape cu totul de sub tutela franceză? Cine și-ar fi închipuit că în Egiptul regal, cu înalte ambiții, se va crea o viață, în care vechiul element de pe vremea Faraonilor v-a avea un rol tot mai mare? Cine ar fi putut să considere pe Arabii ca un element național în stare să întemeieze mai multe formații politice și să încerce înlăturarea hegemoniei evreiești în ținuturile vechilor regi din Iuda și din Israel? S-ar fi putut gândi cineva la reparația rasei asiriene și la reluarea în Irak a unor tradiții care se ridică până la Haldea lui Nabucodonosor?

Puterea națiunii stă în lunga pregătire, prin care ea a ajuns să fie o limbă, o amintire și un ideal.

Națiunea italiană s-a format din elementele cele mai deosebite, în jurul sâmburelui latin din centrul Peninsulei: au fost Gali de supt Alpi, au fost Liguri din Nord-Vestul italian, au fost atât de puternicii Etrusci, între Marea Tireniană și Marea Adriatică, au fost vechii Veneți, Iapigi, Menapii, tot așa de Iliri ca și o parte din strămoșii noștri, au fost Grecii din Grecia Mare a Italiei sudice, au fost elementele feniciene și arabe așezate în Sicilia. Atunci când graiul latin s-a impus, el era vorbit în formele cele mai deosebite, cu deosebiri ca între Piemontezii și Sicilieni. Și cât timp a trebuit să treacă pentru ca orice Italian să vorbească în limba lui Dante și a lui Petrarca!

Aceiași deosebire de rase a fost în Franța, și ce trudă a trebuit, fără impunere, ci prin mersul firesc al împrejurărilor, ca să se creeze națiunea franceză! Nici un decret n-a pus piedici limbii bretone și n-a permis numai în domeniul popular și poetic admirabila limbă provençală a Sudului, și totuși, printr-o înecată prefacere, s-a ajuns, abia în pragul secolului al XIX-lea, la aceea, ca orice Francez să se simtă Francez, vorbind limba franceză.

Mai este nevoie să amintesc prin câte am trecut noi ca să ajungem unde suntem acum?

Se pot ronța hotarele, se pot pronunța în conferințe internaționale desfaceri de provincii, se poate chiar nimici un stat național.

Nu aveți nicio grijă: națiunea îl va face la loc, și de multe ori mai întreg decât cum fusese înainte de lovitură pe care dușmanii o credeau mortală.

Text inedit și de stringentă actualitate

1. Încordarea solidară a statelor mici
2. Soarta Austro-Ungariei și a Imperiului Rus
3. O nouă primejdie
4. Noua idee imperială
5. Națiunea este indestructibilă

Conferință ținută la Radio — 24 Februarie 1939

căror bază să fie mult mai largă și mult mai solidă decât aceasta.

3

Și totuși ne găsim astăzi cu toții, și mai ales acei care suntem cetățeni, iubitori de neamul nostru înainte de toate, ai unor state naționale refăcute, create din nou sau întregite, înaintea unei primejdii cu mulț mai mari decât toate acelea care au pornit vreodată din ideea imperială.

Și atunci este firesc să ne întrebăm: oare statele mici de caracter național sunt ele menite să dispară sau, păstrând numai o aparență a independenței, la care păreau să țină așa de mult, să servească scopurile vecinului mai mare, care se lasă cu toată greutatea asupra intereselor de viață ale acestor state?

Mi se pare că răspunsul nu este așa de descurajator cum se înfățișează multor oameni care cunosc bine împrejurările de astăzi, dar care nu pot trage îndreptățire dintr-o dezvoltare istorică, în care n-au fost inițiați decât numai superficial, prin vechi lecții de școală, prin cetiri de tratate populare înghebate ușor, deși într-o formă foarte atrăgătoare sau și numai din lectura îndreptărilor de politică pe care le dau ziarele.

Întâi este bine să definim care sunt elementele ce se adaugă la creația noilor imperii și care le împing pe acea linie de necontenită înaintare, amenințând tot ceea ce poate fi o piedică, supt orice raport, în dezvoltarea lor.

Avem, în momentul de față, un imperiu german, Reichul, moștenitor și

și între Rusia comunistă nu mai este prăpastia de odinioară, ci aceasta din urmă continuă, cum era de așteptat, pe cea dintâi și aspirațiile ei se îndreaptă către aceeași regiune din Extremul Orient, care odinioară era o ispită pentru armatele unui Alexeiev.

Italia, întregită în cea mai mare parte, nu este astăzi numai un stat național, ci, sub regimul fascist, ea se consideră, nu fără dreptate, în anumite privințe și adaugă: în anumite limite, ca moștenitoarea vechiului Imperiu roman. Stabilită în Libia, cuprinzând Africa, pe latura cealaltă, în Etiopia, ea cere aceea dominație a Mării Mediterane pe care o aveau Romanii, atunci când o considerau ca o mare a lor, *Mare nostrum*.

Aceasta, fără a mai vorbi de influența, atât de firească, pe urmele Veneției, ale Genovei, ale Regatului celor două Sicilii, de pe vremea regilor normanzi și a Angevinilor, asupra regiunilor care formează ceea ce publicistica italiană s-a obișnuit a numi *Balkanica*, deși este vorba și de vechile ținuturi latine, neclintite la nordul Dunării.

Nu este de mirare că niciodată Englezii n-au ținut mai mult la ideea Imperiului britanic, a acelei *Oceana* de care vorbea odinioară interesantul istoric Froude și că încearcă să stabilească legături cât se poate mai strânse cu acele domiiuni, care, din partea lor, se simt astăzi mai apropiate — și până și Statele Unite își aduc aminte de tot ceea ce le leagă de Anglia! — care, continuându-și viața lor proprie, înțeleg să păstreze cât mai deplin comuniunea anglo-saxonă.

Ba, în fața unor anumite pretenții, Franța, o așa de mare Putere colonială,

vorba de două elemente de bază, care la imperiile de mai înainte, și la acelea, de până la marea război și la acelea atât de depărtate, din antichitate, lipseau.

4

Noua idee imperială se sprijină pe virtuțile, reale și foarte mult exagerate, ale unor rase care se consideră ca din naștere superioare față de ceilalți, Germanii admitând chiar că și în statele care n-au fost legate de forma politică a Reichului, orice element german trebuie guvernă, cât se poate mai mult, din capitala imperiului. Și, pe de altă parte, o economie națională întregită de marile cuceriri ale tehnicii moderne cere tot mai mare spațiu de pătrundere, ajungându-se chiar la discuții în toată forma pentru a se fixa, ca între Englezii și Germanii astăzi, care sunt domeniile de producție materiale primare care trebuie să revină unora și altora.

Din fericire, imperiile sunt mai multe și ambiția lor se împiedecă reciproc, în așa fel încât modesta viață a formațiilor naționale mai mici să se poată îndrepta când de-o parte, când de partea cealaltă, așa ca să înlătore primejdia.

Dar mai sunt două considerații asigurătoare pentru noi aceștia care, chiar când avem douăzeci de milioane de locuitori, suntem considerați ca făcând parte dintre „cei mici”.

Nici un imperiu, aceasta o spune istoria, fie că el a pornit din acțiunea unui om de geniu, care se chema în secolul al XIII-lea, Mongolul Ghinghiz-Han, sau,

Programul

Postului de televiziune *România de Măine*

Post propriu de televiziune, național, universitar și cultural

Dotat cu tehnică de ultimă generație în domeniu, Centrul de televiziune *România de Măine* transmite emisiuni specializate pentru învățământul la distanță al Universității *Spiru Haret*, precum și emisiuni cu caracter cultural, universitar, informativ, de larg interes public.

Luni 26 martie 2001	Marti 27 martie 2001	Miercuri 28 martie 2001	Joi 29 martie 2001
7:30 Știri (r)	7:30 Știri (r)	7:30 Știri (r)	7:30 Știri (r)
8:00 Facultăți cu profil economic Economie politică (8) 14.30 (r)	8:00 Facultăți cu profil economic Economie politică (9) 14.30 (r)	8:00 Facultățile de Marketing și de Management Matematici pentru economiști (1) 14:25 (r)	8:00 Facultățile de Marketing și de Management Matematici pentru economiști (2) 14:05 (r)
8:55 Fotograme studențești 15.25 (r)	8:50 Prezentare. Facultățile din Brașov ale Universității Spiru Haret 15.25 (r)	8:50 Prezentare. Facultățile din Constanța ale Universității Spiru Haret 15.15 (r)	8:40 Prezentare. Facultățile din Râmnicu Vâlcea ale Universității Spiru Haret 14:50 (r)
9:05 Facultatea de Sociologie-Psihologie Psihologia educației (6) 15.35 (r)	9:00 Facultatea de Management Financiar-Contabil Statistică economică (4) 15.35 (r)	9:05 Facultatea de Management Financiar-Contabil Statistică economică (5) 15.30 (r)	8:50 Facultăți cu profil economic Economie politică (10) 15:00 (r)
9:45 O universitate pentru mileniul III 16.20 (r)	9:35 Reciclarea prosperității. Documentar 16.10 (r)	9:35 Spiru Haret, ctitor de școală românească 16.10 (r)	9:40 Comerț cu amănuntul. Documentar 15.50 (r)
10:05 Facultățile de Marketing și de Management Matematici pentru economiști (6) 16.40 (r)	10:05 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele contabilității (10) 16.40 (r)	9:45 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Istorie și civilizație franceză (4) 16.20 (r)	10:10 Facultatea de Sociologie-Psihologie Informatică pentru Sociologie (1) 16.15 (r)
10:35 Expoconstruct 2001	10:35 Castelul Peleş. Documentar 17.10 (r)	10:25 Pictorul Gustav Klimt la Peleş 17.00 (r)	11:05 Semnal editorial. Sociologie
10:45 Facultatea de Educație Fizică și Sport Anatomie funcțională (5) 17.10 (r)	11:00 Facultatea de Drept Drept civil (3) 17.35 (r)	10:40 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele informaticii (6) 19.00 (r)	11:15 Facultatea de Drept Limba română (2) 17.15 (r)
11:15 Vitrările Peleşului 17.40 (r)	11:25 Lege și ordine. Documentar 18.00 (r)	11:10 Fotograme studențești 18.15 (r)	12:25 Anul Brâncuși. Popas la Hobița
11:25 Facultatea de Drept Drept civil (4) 17.50 (r)	11:55 Facultatea de Drept Limba română (1) 19.00 (r)	11:20 Facultatea de Drept Drept roman (3) 17.15 (r)	12:40 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Etnografie și folclor (1) 20.00 (r)
11:55 Fotograme studențești 18.50 (r)	13:10 Atelier studențesc. Exerciții de interpretare 20.10 (r)	12:25 Departamentul de Limbi Specializate Limba franceză (1) 19.30 (r)	13:05 Departamentul pentru pregătirea personalului didactic Psihologia educației (4) 19.05 (r)
12:05 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Istorie și civilizație franceză (3) 18.55 (r)	13:15 Departamentul pentru pregătirea personalului didactic Psihologia educației (3) 20.20 (r)	12:55 Sesiunea omagială. 150 de ani de la nașterea lui Spiru Haret 20.00 (r)	13:35 Horă la Pietrari
12:35 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele informaticii (5) 19.25 (r)	13:45 Facultatea de Limbi și Literaturi străine Limba germană. Curs practic (1) 20.50 (r)	13:20 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Istorie și civilizație engleză (3) 20.25 (r)	18:30 Știri
13:05 Râul din Pădure-Reportaj turistic 20.00 (r)	14:15 Din folclorul popoarelor 21.20 (r)	13:55 Muzică populară românească 21.05 (r)	18:50 Alma Mater 2001
13:15 Facultatea de Filosofie și Jurnalistică Teoria comunicării (9) 20.10 (r)	18:30 Știri	18:30 Știri	19:35 Sesiune omagială. 150 de ani de la nașterea lui Spiru Haret
14:15 Autografe muzicale 21.05 (r)	18:50 Alma Mater 2001	18:50 Alma Mater 2001	20:25 Concert cameral. Cvartetul „Credo”
17:05 Denta 2001			
18:30 Știri			

Vineri 30 martie 2001
7:30 Știri (r)
8:00 Facultăți cu profil economic Economie politică (11) 14.25 (r)
8:45 Prezentare. Facultatea de Sociologie-Psihologie 15.10 (r)
9:15 Facultatea de Sociologie - Psihologie Informatică pentru sociologie (3) 15.45 (r)
10:15 Semnal editorial. Sociologie 16.45 (r)
10:20 Facultatea de Management Financiar-Contabil Geografie economică mondială (8) 16.50 (r)
11:20 Afaceri în agricultură. Documentar 17.50 (r)
11:50 Facultatea de Educație Fizică și Sport Biochimia efortului (1) 19.00 (r)
12:30 Denta 2001 19.40 (r)
12:35 Departamentul de limbi specializate Limba franceză (2) 19.45 (r)
13:00 Facultatea de Drept Drept civil (4) 20.20 (r)
13:30 Expoconstruct
13:40 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele contabilității (2) 20.35 (r)
14:10 Cântecele Oltului 21.05 (r)
18:30 Știri
18:50 Alma Mater 2001

Sâmbătă 31 martie 2001
7:30 Știri (r)
8:00 Facultăți cu profil economic Economie politică (12) 14.20 (r)
8:45 Prezentare. Facultățile din Câmpulung Muscel ale Universității Spiru Haret 15.10 (r)
8:50 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele informaticii (7) 15.15 (r)
9:20 TVRM. Repere și coordonate
9:35 Facultatea de Management Financiar-Contabil Statistică economică (6) 15.55 (r)
10:05 Telemidian. O carte de referință: „Starea națiunii 2000. România încotro?” 16.25 (r)
10:35 Facultatea de Drept Drept civil (5) 16.55 (r)
11:25 Spiru Haret, ctitor de școală românească 20.15 (r)
11:35 Facultatea de Drept Limba română (3) 19.00 (r)
12:50 Muzică la Castel I 17.50 (r)
13:20 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Literatură română: Octavian Goga - 120 de ani de la naștere 20.20 (r)
13:55 Muzică populară românească 20.55 (r)
18:30 Știri

Duminică 1 aprilie 2001
7:30 Știri (r)
8:00 Facultatea de Drept Drept roman (5)
9:10 Prezentare. Facultățile din Blaj ale Universității Spiru Haret 15.40 (r)
9:20 Facultatea de Drept Drept civil (5) 15.50 (r)
9:50 Centenarul filmului românesc (1) 16.20 (r)
11:00 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele informaticii (8) 17.25 (r)
11:30 Fotograme studențești
11:40 Facultatea de Educație Fizică și Sport Biochimia efortului (2) 17.55 (r)
12:05 Cocoșul de Hurez. Documentar 19.00 (r)
12:35 Facultatea de Sociologie - Psihologie Psihologia educației (7) 19.25 (r)
13:05 Prezentare. Facultatea de Filosofie și Jurnalistică 19.55 (r)
13:25 Facultățile Drept și Limbi și Literaturi Străine Introducere în informatică 20.15 (r)
13:55 Nemuritorul Jazz (2) 20:45 (r)
18:30 Știri

Posibilități de recepționare a emisiunilor

Cursurile Universității *Spiru Haret*, precum și celelalte emisiuni pot fi recepționate prin rețelele de televiziune prin cablu sau cu antenă individuală de satelit.

Se recomandă celor ce doresc să recepționeze programele TVRM să se adreseze societății de cablu din zona de domiciliu.

Pentru recepționarea programului cu antenă individuală:

- Satelit intelsat F705, 342. Est;
- Frecvența de recepție: 11478 MHz, polarizare verticală;
- Transmisie MPEG 2-4:2:0;
- Symbol rate: 2 604 110 bps;
- Data rate: 3 559 000 bps;
- FEC 3/4

E-mail info@SpiruHaret.ro
Pagina Internet: www.SpiruHaret.ro
Sinteza cursurilor poate fi consultată pe Internet în Biblioteca virtuală a Universității *Spiru Haret*, la adresa www.SpiruHaret.ro

Substanțială donație de carte din partea Fundației România de Mâine.

10.000 de volume pentru românii de dincolo de Prut

(Continuare din pag. 1)

Semnificativă prin ea însăși, oglindind posibilitățile actuale ale Fundației România de Mâine, dar, mai cu seamă, spiritul constructiv și patriotic în care înțelege să se manifeste ca instituție social-umanistă de învățământ, știință și cultură, non-profit, donația de carte oglindește înțelegerea necesității de a sprijini, prin contribuții concrete, efortul istoric de păstrare și cultivare a limbii române în rândul românilor de peste Prut.

Lucrările donate, în principal cu caracter didactic, acoperă domenii esențiale ale științei, culturii și istoriei naționale, sunt opera unor autori de prestigiu, cadre didactice ale Universității Spiru Haret, și au apărut în Editura și Tipografia Fundației România de Mâine.

Înainte de a prezenta structura și tematica donației de carte, implicat utilitatea și valoarea ei educațională, formativă, se cuvine a reaminti că – în ciuda unor vicisitudini și comportamente negative din trecut sau din prezent – întrajutorarea și solidaritatea românilor de pretutindeni au o veche tradiție, acțiunile de acest fel concentrându-se în jurul unui principiu-pivot, împede și expresiv formulat de Nicolae Iorga la începutul secolului trecut, într-o prelegere ținută la Universitatea din București: „temeiul vieții oricărui popor este *limba lui*”, iar „învățământul public sau învățământul privat, pentru locuitorii români de pe pământul românesc, nu se poate înțelege în altă limbă și în altă direcțiune culturală decât numai în limba românească și în direcțiunea culturală a poporului român”. Marele cărturar se referea la românii de pretutindeni, inclusiv la cei rămași dincolo de granițe vremelnice, impuse.

Revenind la structura și tematica donației de carte a Fundației România de Mâine și Universității Spiru Haret pentru Republica Moldova, trebuie subliniat că cele peste 130 de titluri acoperă domenii variate precum: limbă și literatură română (inclusiv antologii de texte literare utile elevilor de la școlile generale și licee), drept, marketing și comerț exterior, management financiar-contabil, sociologie, psihologie, pedagogie, filosofie, jurnalistică, politologie, istorie (îndeosebi istoria românilor), geografie, limbi și literaturi străine, medicină umană, medicină veterinară, muzică, educație fizică și sport și altele.

Așadar, cele peste 130 de titluri, luate în ansamblu și fiecare în parte, reprezintă ceea ce am putea numi, printr-o expresie ce desemnează, deopotrivă, conținutul și ținta cărților editate și tipărite de Fundația România de Mâine: carte de învățatură. Ele oglindesc strădania autorilor ca, în lumina programelor moderne de învățământ, promovate și aprobate de conducerea Universității, studenții să aibă la îndemână instrumente științifice și de actualitate care să le asigure o bună pregătire profesională și moral-civică în pas cu obiectivele majore și exigențele dezvoltării economico-sociale a țării, în context european și mondial.

În această ordine de idei, este de menționat că între lucrările de o deosebită valoare destinate, prin donație, instituțiilor de învățământ și cultură din Republica Moldova, se află cea datorată Președintelui Fundației România de Mâine, rector al Universității Spiru Haret, prof.univ.dr. Aurelian Bondrea, *Starea națiunii 1918-1996 – multor întrebări iscate de nevoia de cunoaștere și apreciere corectă a cititorilor din Republica Moldova, îndeosebi tineri. Ei au, astfel, posibilitatea să evalueze imaginea României de azi, prezentată obiectiv, nepartizan și să constate, așa cum scrie autorul, că „promovarea, de către România, a unor raporturi speciale cu Republica Moldova, pe temeiul comunității de neam, limbă și cultură, al istoriei și intereselor fundamentale de durată...” este de natură a contribui „la întărirea proceselor democratice din cele două state românești, la depășirea dificultăților economice sau de altă natură și la accelerarea integrării lor în comunitatea statelor europene” (*Starea națiunii 2000. România încotro?*, vol. I, p.178-179).*

În general, prin recenta donație de carte din partea Fundației România de Mâine, cititorilor din Republica Moldova li se oferă posibilitatea de a regăsi creația unor înaintași ai culturii naționale sau de a cunoaște exegeza operele acestora: M. Eminescu, Nicolae Iorga, C. Rădulescu-Motru, Spiru Haret, Lucian Blaga. Între lucrările care evidențiază valorile perene ale culturii naționale pot fi menționate: *Contribuții românești în domeniul logicii în secolul XX, Identitatea axiologică a românilor, Momente ale liricii românești în secolul XX, Repere ale neoclasicismului muzical românesc*. Sunt de remarcat, în același timp, volumele ce dau posibilitatea de a cerceta istoria românilor (*România și Marile Puteri. Documente (1918-1933; 1933-1940), Introducere în istoria economică a României. Epoca modernă, Istoria bisericii ortodoxe române*), problemele economice, sociale, juridice, morale și de altă natură ale tranziției – în multe privințe similare cu cele din Republica Moldova – în procesul construcției democrației și a statului de drept.

Bineînțeles, au fost incluse în lista donației un mare număr de titluri ce reprezintă cursuri universitare de bază și tratate, caiete de seminarii, sinteze și alte lucrări didactice ajutoare, pentru mai mult de 20 de specializări. Dintre acestea, am cita pentru exemplificare, pe domenii: *Istoria statului și dreptului românesc; Introducere în dreptul muncii. Drept colectiv al muncii; Drept internațional public; Economie politică; Cercetări de marketing pentru tehnologii moderne; Management general; Organizarea și conducerea activității financiar-contabile a întreprinderilor mici și mijlocii; Sociologia culturii,*

Fundamentele psihologiei; Psihologie socială; Filosofie modernă; Teoria comunicării; Istoria românilor; România – geografie și geopolitică; Limba română contemporană, Embriologie veterinară, Compendiu de fiziopatologie, Compendiu de genetică animală; Protecția mediului și altele din domeniile limbi și literaturi străine, muzică, educație fizică și sport.

În încheierea acestor scurte considerații pe marginea unei acțiuni concrete și semnificative în relațiile dintre cele două state românești, trebuie subliniat că, potrivit scopului și orientărilor Fundației România de Mâine, apare evident adevărul – din păcate nu totdeauna recunoscut și aplicat

ca atare – că investiția în educație și în formarea oamenilor este cea mai rentabilă pentru dezvoltarea unei societăți pe termen lung. Subordonat acestei idei, ce reprezintă coordonata de bază a activității Fundației România de Mâine și a Universității Spiru Haret, cursurile și materialele didactice editate își propun să răspundă unei asemenea cerințe firești. De altfel, nu este lipsit de semnificație a reveni la ideile lui Nicolae Iorga și a reaminti că marele cărturar și patriot acorda, la vremea lui, o atenție deosebită cărților ca instrument de cultură și educație. Adresându-se, în septembrie 1905, cu prilejul unei expoziții de la Sibiu, autorilor de

cărți școlare, pe care-i dorea a fi „învățați originali și adânci”, el le cerea imperativ și profetic: „faceți această faptă mare, cu jertfa unei părți din timpul vostru, dați cartea cea adevărată copiilor, cari vor fi frunțașii neamului românesc de mâine!”

Recenta donație de carte către instituții de învățământ, cultură și educație din Republica Moldova, inițiată de Guvern și generos onorată de Fundația România de Mâine, readuce în actualitate dezideratul realizării cărții românești, a celei adevărate, adică valoroase, de care să beneficieze românii de pretutindeni, ca expresie a unei politici culturale naționale.

În sprijinul pregătirii studenților Cursuri și alte lucrări didactice

care urmează să apară

în Editura Fundației România de Mâine

Facultatea de Istorie

Damian Hurezeanu
Nicolae Isar
Ligia Bârză și colectiv
Mioara Turcu
Constantin Vlad
Ioan Scurtu,
Teodora Stanciu-Stănescu
Ligia Bârză, Rodica Ursu,
Florica Bohilțea

Istoriografie generală și românească Partea I (Anul II)
Istoria modernă a românilor (1848-1878) (Anul II)
Istoria Greciei (Anul I)
Arheologie. Note de curs (Anul I)
Relații internaționale în istoria modernă (Anul III)

Istoria interbelică românească în documente (1918-1940) (Anii II, III)

Credințe și practici religioase în Europa preistorică și antichitatea greco-romană (texte și comentarii) (Anii I, III, IV)

Facultatea de Matematică-Informatică

Rodica Trandafir, I. Duda
(coordonator), **Aurora Baciuc,**
Rodica Ioan
Ion Roșca
C. Zidăroiu
G. Grigore
G. Pripoiaș

Matematici pentru economiști, vol II (Anul I)
Analiză numerică matriceală (Anul III)
Metode de optimizare (Anul III)
Analiză matematică (Anul I)
Geometrie (Anul I)

Facultatea de Arhitectură și Urbanism

I. Duda, D. Ardelean,
Emil Creangă,
Dinu Bratosin,
N. Stoian,
O. Iliescu,

Mecanică. Statică. Culegere de probleme (Anul II)
Programe de arhitectură – învățământ (Anii IV, V)
Elemente de mecanica structurilor (Anii III; IV)
Arhitectura clădirilor de producție (Anul IV)
Geometrie descriptivă, vol.I (Anul I)

- Prețul urmează să fie stabilit în funcție de tirajul comandat și de rata inflației.
- La înscrierile anticipate se acordă o bonificație de 30%.
- Înscrierile se fac prin intermediul unui asistent (preparator) de la disciplina respectivă sau la Secretariatul facultății.

**Opinia
națională**

Telefoane:
410.39.11 și
410.39.13,
interioare:
117, 122
Fax: 411.33.84

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ DE FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ
Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol-B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

**Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE**

Publicația OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Întâiul publicist român cu vocație europeană

B.P. HASDEU:

„Dușmanul cel mai neîmpăcat este spiritul cosmopolit”

Am încheiat articolul precedent pe această temă (*Opinia națională* nr. 299) cu observația că, la aproape un secol de la trecerea lui în eternitate, B.P. Hasdeu încă nu beneficiază de o cercetare globală, întemeiată pe toate valențele personalității sale, și că acest titan al scrisului românesc nu poate fi pe deplin înțeles fără cercetarea de sinteză asupra întregii creații, inclusiv asupra publicisticii sale. Din păcate, marea sinteză asupra operei lui B.P. Hasdeu, întemeiată pe o riguroasă metodă complementară și comparativă, capabilă să evidențieze nu doar aspecte, etape și târâmuri, ci creația titanului în finalitatea ei universală, se lasă încă așteptată și poate că cea mai importantă moștenire și, totodată, cea mai mare provocare, lăsată și lansată de Hasdeu culturii române, aici se regăsesc, în necesitatea apariției unei noi personalități de talia lui, în stare să-l valorifice integral printr-o lucrare de referință.

În așteptarea acestei sinteze, eu este de mirare că destinul lui Hasdeu se refuză unei formule fragmentare de prezentare. Așa se face că analize dintre cele mai remarcabile, dar efectuate în limitele unui singur domeniu de activitate și, nu o dată, abstrase întregului, au generat și opinii puțin convingătoare ori chiar contradictorii. Poezia este aici un exemplu concludent. Hasdeu a scris versuri aproape de-a lungul întregii lui existențe, astfel încât poezia lui se oferă inclusiv ca un ecran panoramic asupra metamorfozelor sale spirituale, ca și asupra surselor de inspirație din perioada marilor epoci creatoare. Este o **poezie de idei**, ca un sistem de raportare a tuturor acestor epoci, de integrare a lor în cuprinsul marilor viziuni hasdeene, imposibil de evaluat dintr-un singur unghi. Primul volum de versuri, sub titlul **Poesie**, apare în anul 1873, iar în anul 1897, adunându-și producția ultimilor ani de literatură, publică din nou versuri în volumul **Sarcasm și Ideal**. Când i s-a ignorat geneza creației de ansamblu a lui Hasdeu, poezia sa a stârnit reacții atât de contradictorii încât unele dintre ele se anulează reciproc. Judecățile critice sunt cu atât mai amendabile cu cât se îndepărtează de universul hasdeian. Și dimpotrivă, lărgirea orizontului de receptare al cercetătorilor, din perspectiva organicității lumii moderne, conduce la descoperirea multor valori poetice puțin sau de loc sesizate anterior. Limitat la estetica școlii simboliste de la **Viața nouă**, Ovid Densusianu crede că Hasdeu este în poezie „*absolut romantic, uneori cuvintele și ritmul amintesc de Bolintineanu; patriotismul ușor; lirismul care nu se ridică deasupra impresiilor trecătoare, copilăresc chiar câteodată, tendințe de moralizare sub forma învechită a fabulei sunt nota dominantă a versurilor lui*”¹. Pompiliu Constantinescu este și mai tranșant: Hasdeu „*nu e poet*” pentru că fantezia sa e „*mecanică*” și nu cunoaște „*starea de contemplație a ideii*”². Pentru Șerban Cioculescu, „*activitatea versificatorului este mai mult neînsemnată decât inegală (...)* Hasdeu nu e un artist: izbucirile sau neizbucirile stilistice sunt efecte ale hazardului, ca la o natură spontană și vivace, cu scăpărări numeroase, dar a cărui lipsă de gust sau autocontrol se resimte”³. Pe linia judecăților de ansamblu, Tudor Vianu încheie astfel studiul său **B. P. Hasdeu, poetul**: „*A fost o vreme când s-a cultivat cu multă insistență macabru, când poezii doreau senzații zguduitoare; epoca unui baroc ațintit către crapațiile și fiorii morții. (...) În interiorul ei, Hasdeu pare însă talentul cel mai de seamă și locul lui merită să fie bine precizat*”⁴. G. Călinescu oferă tabloul cel mai interesant. După o deschidere precum „*Hasdeu a fost un geniu universal și se poate afirma că a izbutit aproape peste tot*”, încheie relevant cu această concluzie de ansamblu asupra scrisului hasdeean: „*Redactarea tezelor*

și demonstrațiilor revelă un prozator pasionant, un extraordinar poet epic de idei”⁵. Beneficiind de o perspectivă mai largă în timp, George Munteanu se apropie și mai mult, prin analiza poeziei, de esența creației hasdeene. Subliniind că Hasdeu experimentase un fel de posibilă joncțiune între „romantism”, „naturalism” și „expresionismul”⁶ liric de mai târziu, criticul precizează: „*Hasdeu, care încă în Mișcarea literelor în Ieși (1863) zise că «la români (...) e de a*

și compatrioții, într-unele dintre cele mai strălucite articole din **Traian și Columna lui Traian**, la lupta împotriva tendințelor de convertire religioasă, apărute o dată cu domnia lui Carol I. Prin raționalismul său sistematic, metodic, prin interesul arătat tuturor domeniilor cunoașterii, Hasdeu atestă un enciclopedism sui-generis, știut fiind că enciclopedismul a fost destinul întregului secol al XIX-lea românesc, când printr-un efort grandios, monu-

singură aprofundarea acestor ochi, d-voastră ați putea renaște figura totală, precum Cuvier restaura o lume de pre un osământ!” Regăsim aici tentația cunoașterii plene, esențiale, definitive în liniile ei de ansamblu, după cum regăsim, în chiar cuprinsul acestei tentații spre totalitate și integralitate, destinul sever asumat al riscurilor deschizătorului de noi orizonturi ale cunoașterii („*iară mie umuia, îmi place mai ales a mă îndruma pe căi nebătute*”). Inclusiv prin asemenea trăsături, B. P. Hasdeu rămâne pilduitor mai cu seamă astăzi, când România, prin vocație ei europeană, trebuie să se afirme, nu în ultimul rând, ca o putere culturală, asumându-și destinul luptei cu sine și cu împrejurările, nu întotdeauna favorabile, ale afirmării sale.

Judecate fragmentar, în limitele impuse de „pozitivism și searbăda specializare”, tocmai asemenea tendințe de cunoaștere integrală, pe căi nebătute, ca noi provocări, au fost taxate uneori drept alunecări în nebulos și derizoriu, ca exacerbare a unei viziuni romantice. Evident, B. P. Hasdeu a fost și un mare romantic, după cum a fost și un creator în ordinea clasicismului, dar romantismul său, prin setea luciferică a cunoașterii, prin apelul la mit și la fenomenele originare în cunoașterea pleneră a realului, depășea romantismul românesc, descins din grădinile pariziene, Hasdeu promova un romantism de factură europeană, cu vocația sintezei în structura lui intimă. Tocmai acestui „romantic” i se datorează elaborarea celor dintâi chestionare sociologice românești; cele 400 de întrebări adresate dascălilor și preoților din satele românești au provocat informații de valoare inestimabilă care aveau să intre în componența „*impresionantului gorgan scytic*”, cu care a fost asemuit celebrul **Etymologicum Magnum Romaniae**, prevăzută să apară în 15 volume (după cum **Istoria critică a românilor** urma să apară în 52 de volume). Și tot acestui „romantic” îi revine meritul de a fi „*contribuit esențial la întemeierea istoriografiei juridice în țara noastră, semnând primele articole în acest domeniu*”⁸. Iar în sectorul gândirii economice, „romanticul” B.P. Hasdeu a formulat o seamă de idei valabile și astăzi, deși calea lansării lor a fost, să nu uităm, scrisul cotidian, revuistic. De altminteri, înclinația însăși spre monumental se integrează nu numai romantismului, dar și clasicismului, ca gust pentru temeinicie și pentru definitiv, iar calitățile lui B.P. Hasdeu de apărător al metodei critice și al obiectivității în cercetare transgresează viziunea romantică și atestă o concepție organică și unitară asupra oricărei realități istorice.

Pe aceeași linie a deschiderii către toate orizonturile cunoașterii, dar și a echilibrului, sintezei și dezvoltării organice, a susținut metodic, în întreaga sa publicistică, procesul de europeanizare a culturii noastre și a contribuit efectiv la statornicirea acestuia prin metoda comparativă folosită în cercetările de limbă și de etnopsihologie, prin accentul pus pe corespondențele elementelor de cultură, prin evidențierea originii lor spirituale comune sau apropiate. În concepția lui Hasdeu, cultura autentică se dezvoltă inclusiv pe baza preluării de idei și motive care corespund idealurilor umanității, dar acestea se cer a fi asimilate organic și dezvoltate în cadrul de originalitate al fiecărui popor. De aceea, în unele dintre cele mai

remarcabile articole ale sale, se opune introducerii unor forme exterioare în cultură, europeanizarea trebuind să înceapă, în viziunea sa, cu evaluarea fondului autohton de viață spirituală. Iar o asemenea evaluare absolut necesară începe cu limba, ca element definitoriu al culturii fiecărei națiuni, idee în temeiul căreia publicistica lui Hasdeu este un model de limbă literară, iar pe prima pagină a lucrării sale **Principie de filologie comparată** (1875) îi citează pe Whitney care arată că „*limba cată să aibă partea cea mai largă și mai importantă în construcțiunea istoriei celei nescrise a neamului omenesc*”. De aceea, o dată cu susținerea „principiului circulației” valorilor de cultură și cu opoziția față de tendințele de izolare, Hasdeu a combătut cosmopolitismul și a militat pentru specificul național, atitudini în baza cărora îl resimțim astăzi ca pe un mare contemporan. Noi nu putem crea după „modeluri de exportățiuni”, mai ales în cultură, susține Hasdeu. Specificul național exprimă o legătură profundă între o anume comunitate și mediul său de viață pe care îl transformă după propriile ei însușiri. Și cum „*fiecare pământ are o idee a sa specială în universalitatea neamurilor*”, rezultă că o „*misie*” anume, după cum gândea și N. Bălcescu, pecetluiește destinul fiecărui neam, ne încredințează Hasdeu. Astfel încât, cel care vede în democrația parlamentară și în românism o realitate inseparabilă afirmă răspicat că „*dușmanul cel mai neîmpăcat al românismului este spiritul cosmopolit, răspândit în țară, mai mult sau mai puțin, sub diferite forme, când mai fine, când mai grosolane, când fățiș, când imbrobodite în larva libertății fără naționalitate și al oportunității fără principii*”¹⁰. Și tot el precizează: „*Românismul este umanitate, libertate și adevăr. Cosmopolitismul – egoism, sclavie și minciună*”. Cu excepționala lui putere de anticipație, care ni-l face contemporan, B.P. Hasdeu afirmă: „*Naționalismul este o condiție esențială a tuturor creațiilor mari în sfera ideii. Ceea ce-i originalitatea pentru un individ este naționalitatea pentru un popor*”¹¹.

(Va urma)

Mihai IORDĂNESCU

¹ Ovid Densusianu în **Viața nouă**, III, 1907, nr. 17.

² Pompiliu Constantinescu, **P.B. Hasdeu**, în **Vremea**, an X, nr. 510, 24 oct. 1937, p. 9.

³ Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, **Istoria literaturii române moderne**, București, 1971, p. 131.

⁴ Tudor Vianu, **Studii de literatură română**, 1965, p. 135.

⁵ G. Călinescu, **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**, ediția a II-a, București, 1982, p. 372-373 și 380.

⁶ Studiu introductiv la B.P. Hasdeu, **Opere I**, București, 1986, p. XXI.

⁷ Studiu publicat întâi în revista **Lumina**, t. III, 1863, nr. 16, nr. 17 și nr. 18.

⁸ Petre Strihan, **Juristul B. P. Hasdeu și contribuția lui la istoria dreptului**, în **Studii**, nr. 4, 1966.

⁹ B.P. Hasdeu, **Industria națională față de principiul concurenței**, București, 1866, p. 17.

¹⁰ B.P. Hasdeu, **Discurs la primirea președinției Societății Românisimul**, noiembrie 1869, Apud: B. Petriceicu-Hasdeu, **Olteneșcele**, Craiova, f.a., Editura Librăriei S.Samitca, p. 9-10.

¹¹ B. P. Hasdeu, **Cauzele și rezultatele cosmopolitismului**. Apud: **Olteneșcele**, ed. cit., p. 19.

Permanențe românești

crea de acum înainte poezia filosofică, era însuși stăpânit de gândul unei asemenea încercări, iar în citata Prefață la volumul Poesie își mărturisește încredințarea de a fi și reușit”⁶. Așadar, cu cât este analizată dintr-o perspectivă mai largă, cu atât opera lui B.P. Hasdeu oferă fațete noi, relevante.

Și totuși, judecățile critice fragmentare au persistat și persistă și dincolo de creația literară a lui B.P. Hasdeu. Pe linia tradiției inaugurată în cultura română de către Dimitrie Cantemir și continuată de Ion Heliade Rădulescu, Alexandru Odobescu, Mihai Eminescu și, ulterior, Nicolae Iorga, B.P. Hasdeu este în mod curent definit drept unul dintre cei mai mari enciclopediști, evidențiindu-i-se îndeosebi trăsăturile generale și mai puțin diferențierile specifice, care îi atestă originalitatea. Pe linia enciclopedismului, Hasdeu a fost, într-adevăr, un raționalist, înzestrat cu un deosebit spirit critic și a manifestat nenumărate atitudini revoluționare care adesea l-au izolat și nedreptățit în societate. Dar, totodată, el a fost înzestrat cu trăsături care transcend enciclopedismul, precum o imaginație fabuloasă, simț al limbii în sens modern, umor și sarcasm. A avut, într-adevăr, spirit filosofic și s-a întemeiat, în demersurile sale creatoare, pe caracterul experimental al cunoașterii – atribute ale enciclopediștilor secolului al XVIII –lea – dar, spre deosebire de aceștia, Hasdeu nu contestă tradiția și gândirea religioasă, sacră, el evidențiază frecvent rolul pozitiv al bisericii în istoria românilor, chemându-

mental, trebuia să se creeze – și s-a creat în numai șase decenii – un stat unitar și o cultură națională pe măsura celorlalte culturi latine surori. Este momentul istoric când tradiția enciclopedismului coincide perfect cu misiunea și programul pe care și-l impunea România modernă. Este momentul în care Hasdeu, în articolele sale politice, compară frecvent și fără complexe România cu Italia, cu Franța, cu alte țări occidentale, iar Ioan Vodă cel Cumplit este văzut ca simbol al unei resurreții continentale: „*un principe pe care numai cea mai neagră trădare îl putu opri de a nu da o altă față Europei*”⁷. Dar Hasdeu depășește și înnoiește toată această tradiție enciclopedică printr-o nestinsă pasiune pentru sinteză, pentru cunoașterea tuturor văzutei și nevăzutei, adevăr în temeiul căruia s-a spus, nu fără dreptate, că Hasdeu, în perioada din urmă a vieții, n-a ajuns spiritist prin metafizică, ci prin „interpretarea” documentelor spirite. În istorie, de pildă, utilizează orice mijloc de cunoaștere prin care putea lumina deopotrivă condițiile economico-sociale interne, conjunctura europeană, dar și suflul marilor domni români sau întâmplările lor care aduceau a predestinare. Folosind inclusiv fiziognomia și frenologia, iată ce spune Hasdeu, în **Filosofia portretului lui Tepeș**⁷, despre ochii domnitorului: „*Uitați-vă bine în ochii lui Tepeș; să nu știți nimica despre celelalte trăsături ale feței și să vă fie cu totul necunoscută biografia voevodului; ei bine ! de pe*